

ЗОВНІШНІСТЬ ЛЮДИНИ У ЛІНГВОДИДАКТИЧНОМУ ВИМІРІ HUMAN APPEARANCE IN THE LINGUODIDACTIC DIMENSION

У статті запропоновано навчально-методичну розробку заняття на тему «Зовнішність людини» для початкового рівня вивчення української мови як іноземної. Констатовано, що автори «Стандартизованих вимог до рівнів володіння українською мовою як іноземною А1–С2» рекомендують вивчати «Зовнішність» у контексті опрацювання теми «Здоров'я та особиста гігієна». Здійснено огляд останніх публікацій і навчальних видань з УМІ, дидактичною складовою ця тематика. З'ясовано, що у більшості аналізованих навчальних праць зовнішність людини є частиною тем «Здоров'я та гігієна», «Хто я?», «Людина» тощо. Окремо створених навчально-методичних розробок з УМІ для студентів початкового та базового рівнів володіння мовою на мікротему «Зовнішність» фактично немає.

Запропоноване заняття структуроване за типами мовленнєвої діяльності: читання, слухання, письмо та говоріння, а також містить лексико-граматичну частину. Саме тому дидактичний матеріал складається із шести блоків, що дає можливість учителю самостійно виділити потрібний час на опрацювання лексики, граматики, а також на кожен окремий вид мовленнєвої діяльності, залежно від індивідуальних особливостей і потреб аудиторії.

У лексичному блоці студенти вивчають слова та словосполучення, а також окремі фрази. Для кращого запам'ятовування і засвоєння нової лексики студентам пропонують виконати вправи та завдання: скласти словосполучення і речення, підібрати антоніми, заповнити пропуски у словах тощо. У граматичному блоці студенти вивчають просту форму ступенів порівняння прикметників та виконують комплекс вправ і завдань для закріплення правил. Наступні чотири блоки спрямовані на розвиток читання, слухання, письмо та говоріння. Для читання та аудіювання запропоновано авторські тексти і відповідні післятекстові вправи.

Ключові слова: українська мова як іноземна, початковий рівень володіння мовою, зовніш-

ній вигляд, частини тіла, мовленнєва діяльність, система вправ і завдань.

The article proposes an educational and methodological development of a lesson on «Human appearance» for the initial level of learning Ukrainian as a foreign language. It is stated that the authors of «Standardized requirements: levels of proficiency in Ukrainian as a foreign language A1–C2» recommend studying «Appearance» in the context of studying the topic «Health and Personal Hygiene». A review of the latest publications and educational editions on UFL, the didactic component of which is this topic, is carried out. It was found that in most of the analyzed educational works, human appearance is part of the topics «Health and Hygiene», «Who am I?», «Human», etc. There are virtually no separately created teaching and methodological developments in UFL for students of elementary and basic levels of language proficiency on the micro topic «Appearance».

The proposed lesson is structured according to the types of speech activities: reading, listening, writing and speaking, and also contains a lexical and grammatical part. That is why the didactic material consists of six blocks, which allows the teacher to independently allocate the necessary time for studying vocabulary, grammar, as well as for each individual type of speech activity, depending on the individual characteristics and needs of the audience.

In the vocabulary unit, students learn words and phrases, as well as individual phrases. For better memorization and learning of new vocabulary, students are asked to complete exercises and tasks: make phrases and sentences, find antonyms, fill in the blanks, etc. In the grammar unit, students learn the simple form of adjectival comparison and complete a set of exercises and tasks to reinforce the rules. The next four units are aimed at developing reading, listening, writing, and speaking. For reading and listening, the author's texts and corresponding post-text exercises are offered.

Key words: Ukrainian as a foreign language, initial level of language proficiency, appearance, body parts, speech activity, system of exercises and tasks.

УДК 811.161.21'23

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.2.10>

Трумко О.М.,

канд. філол. наук,
наукова співробітниця
Міжнародного інституту освіти, культури
та зв'язків з діаспорою Національного
університету «Львівська політехніка»

Галайчук О.В.,

канд. філол. наук,
наукова співробітниця
Міжнародного інституту освіти, культури
та зв'язків з діаспорою Національного
університету «Львівська політехніка»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Вивчення будь-якої іноземної мови на початковому етапі (рівень А1) передбачає засвоєння студентами лексико-граматичних мінімумів для спілкування у типових комунікативних ситуаціях (наприклад, для знайомства, розповіді про дім чи сім'ю, придбання товарів тощо). У межах кожної з них студенти вивчають відповідну лексику, запам'ятовують найчастотніші слова та фрази, вводять їх у контекст, записують та вимовляють – так одночасно формується компетенція у чотирьох видах мовленнєвої діяльності – читання, слухання, говоріння та письмо.

Однією із комунікативних тем, які обов'язково пропонуються у курсі вивчення української мови як іноземної, є зовнішність людини. Студент-початківець повинен вміти назвати українською

мовою частини тіла людини, описати її вік, зріст, вагу, дати найпростішу характеристику. Відповідно до тематичного каталогу «Стандартизованих вимог до рівнів володіння українською мовою як іноземною А1–С2» мікротема «Зовнішність» є складовою теми «Здоров'я та особиста гігієна» [9]. Успішне засвоєння лексико-граматичного мінімуму, що характеризує зовнішності людини, дає можливість студентів-іноземцям не лише вільно оперувати новими мовними одиницями, а й розширити свої комунікативні спроможності щодо тем «Моя сім'я», «Мої друзі», «Я» тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фактично усі сучасні підручники та посібники з УМІ на рівні А1–А2 тією чи іншою мірою пропонують для вивчення тему «Зовнішність».

У збірнику для самостійного опрацювання «Українська мова як іноземна (робочий зошит для студентів)» (О. Литвин) зовнішність людини вивчається у межах тематичного комунікативного блоку «Частини тіла, риси характеру, опис зовнішності». У цьому блоці подано слова та вирази, за допомогою яких іноземець може у простій побутовій ситуації чи в офіційно прийнятих документах (наприклад, характеристики), описати українською мовою себе чи риси свого характеру. Закріпити засвоєний матеріал авторка збірника пропонує за допомогою самостійного опрацювання діалогів, прочитання адаптованих текстів, написання документів за зразком і виконання різного типу вправ для розвитку комунікативних навичок [6, с. 30–36].

У підручнику «Крок 1», створеному для іноземних користувачів, які вивчають українську мову на рівні А1–А2, слова і фрази, якими можна описати зовнішність людини, подано у темі «Здоров'я». Авторки підручника пропонують студентам вивчити лексику на позначення частин тіла та обличчя, а також деякі прикметники та прислівники на позначення зовнішності й емоційних станів людини. Для закріплення вивченого потрібно описати зовнішність відомих українських акторів чоловічої та жіночої статі [8, с. 70–71].

Тема «Зовнішність» є складовою уроку «Ми найкращі у світі» у підручнику для базового рівня володіння українською мовою «Яблуко». Студенти вивчають слова на позначення частин тіла й обличчя людини та утворюють словосполучення/речення, поєднавши нові слова із найтипівішими прикметниками-характеристиками. Завдання увідповіднити прослухані описи людей з їхніми портретами не лише сприяють розумінню тексту, а й закріпленню вивченого матеріалу [3, с. 147–150]. Крім того, саме на лексичному матеріалі до теми «Зовнішність» авторка «Яблука» пропонує вивчення граматичної категорії ступенів порівняння прикметників [3, с. 151–152].

Ретельно підійшли до розробки цієї теми О. Дудник, В. Лисогора – автори посібника «Зовнішність людини. Характер і темперамент». Під час засвоєння нових слів і фраз, які стосуються зовнішності та характеру, студенти вивчають нові лексико-граматичні явища, виконують систему вправ і завдань, читають та аналізують спеціалізовані тексти й тексти для самостійної роботи, проходять цікаві тематичні анкетування та тестування, що сприяє розвитку діалогічного та монологічного спілкування. У посібнику є багато таблиць, схем, ілюстрацій [5, с. 151–152]. Щоправда, аналізоване видання призначене для студентів других-третьох курсів, відповідно, для вищого рівня володіння українською мовою, аніж початковий.

Г. Швець пропонує тему «Зовнішність людини. Характер» вивчати зі студентами-іноземцями у музеях. Зокрема, дослідниця ділиться цікавим

досвідом: «Розповідь екскурсовода і безпосередні враження від портретів Т. Шевченка допомагають в організації фрагмента заняття у вигляді гри «Яка картина?»: один зі студентів описує певний портрет, використовуючи вивчені протягом теми відповідні лексико-граматичні конструкції, а інші вибирають його із запропонованих репродукцій» і зазначає, що організація заняття на засадах комунікативно-діяльничої методики сприяє створенню атмосфери невимушеного спілкування й ефективному формуванню мовленнєвих умінь та навичок [11, с. 344–345].

Авторки навчального посібника «1000 і 1 слово» (А1) К. Бородин та О. Туркевич уклали лексичний мінімум слів і словосполук, які подано за алфавітом і згруповано за темами. Підтема «Зовнішність» у посібнику пов'язана із темою «Людина» і подана однією із перших у тематичному каталозі. Таким чином студенти вже на початковому етапі вивчення української мови мають змогу опрацювати мовні одиниці на позначення частин тіла, а також зовнішності та характеру людини [2, с. 44].

Окрім вище зазначених праць, тема «Зовнішність» є складовою підручників і посібників, розроблених для початкових рівнів вивчення української мови «Крок за Кроком» [7, с. 24; 35–39], «Від букви до спілкування» [4, с. 28–36], практикуму «Українська мова як іноземна. Тексти для читання» [10, с. 19] та ін.

Як бачимо, в аналізованих навчальних виданнях тема «Зовнішність людини» зазвичай є частиною інших тем – «Здоров'я та гігієна», «Хто я?», «Людина» тощо, а окремих навчально-методичних розробок з УМІ для студентів початкового та базового рівнів володіння мовою фактично немає.

Мета цієї роботи – запропонувати викладачам, студентам-іноземцям та усім зацікавленим, хто починає вивчати українську мову як іноземну, власну навчально-методичну розробку заняття на тему «Зовнішність людини» для рівнів А1–А2.

Виклад основного матеріалу. Наша розробка побудована за типами мовленнєвої діяльності – читання, слухання, письмо, говоріння. Вона складається із шести блоків із додаванням лексико-граматичної складової, які не структуровані в окремі уроки. Це дасть можливість учителю самостійно виділити потрібний час на той чи інший вид мовленнєвої діяльності, залежно від індивідуальних особливостей та потреб аудиторії.

Блок I. Вивчаємо лексику.

На початку кожного заняття пропонуємо студентам послухати та запам'ятати мінімум слів і фраз. Для кращого результату бажано підібрати зображення для унаочнення навчального матеріалу або скористатися перекладним методом.

Іменники: обличчя, око/очі, вія, ніс, губа, вухо, підборіддя, брова, волосся, зуб, чоло, щока, борода, вуса; вік, вага, зріст; метр, сантиметр; овал, круг, квадрат, трикутник. **Прикметники:**

білявий, каштановий, чорнявий, рудий, русявий, сивий, лисий, короткий, довгий, прямий, кучерявий, хвилястий; карий, зелений, блакитний, чорний; круглий, вузький, широкий, симпатичний, густий, рідкий; високий, низький, товстий, тонкий, худий, стрункий; старий, молодий. **Дієслова:** мати, усміхатися, плакати, поміряти, важити. **Фрази:** Який він має вигляд? Скільки він важить? Який він на зріст? Якого він віку?

Для кращого запам'ятовування нових слів пропонуємо скласти з ними речення, оскільки, як слушно зазначає О. Барабаш-Ревак, «практика навчання УМІ показує, що найефективніше формування навичок з різних видів мовної діяльності будується на основі речення. Навчальний матеріал вводиться за принципом повторення і поступового його розширення» [1, с. 226].

Вправа 1. Складіть речення зі словами білявий, каштановий, русявий, чорнявий, рудий, сивий та волосся. Наприклад: Я маю біляве волосся.

Вправа 2. Доберіть із довідки антоніми до слів білий, великий, високий, гарний, короткий, молодий, широкий, худий. **Довідка:** довгий, старий, малий, чорний, вузький, товстий, низький, поганий.

Вправа 3. Запишіть подані слова у множині та складіть із ними словосполучення. Наприклад: губа – *губи* – *тонкі губи*.

зуб – _____; брова – _____;
вія – _____; щока – _____;
зуб – _____; вухо – _____.

Вправа 4. Поєднайте слова та складіть із ними кілька речень. Наприклад: У Наталі довге руде волосся.

Волосся + коротке, довге, пряме, кучеряве, руде, сиве.

Очі + карі, круглі, великі, малі, сині, сирі, зелені, чорні.

Обличчя + кругле, овальне, гарне, негарне, симпатичне.

Брови + широкі, вузькі, чорні, коричневі, густі, рідкі.

Вії + гарні, короткі, довгі, густі, чорні.

Губи + повні, тонкі, червоні.

Вправа 5. З'єднайте зображення зі словами. Запам'ятайте.

Що?		Який?
овал		трикутний
круг		овальний
квадрат		круглий
трикутник		квадратний

Вправа 6. Заповніть пропуски дієсловами усміхатися / плакати. Поставте їх у правильні форми.

1. Джулія отримала 12 балів з математики, тому вона _____. 2. Чому Наталя _____? Бо у неї болить зуб. 3. На фотографіях з відпочинку ми щасливі й _____. 4. Ви усміхаєтеся чи _____? 5. Я _____, бо загубила гроші. 6. Маленькі діти часто _____.

Вправа 7. Заповніть пропуски за допомогою дієслова важити у правильних формах.

1. Я _____ 50 кілограмів. 2. Оля _____ 54 кілограми. 3. Я не вірю, що ти _____ 40 кілограмів. 4. Дідусь та онук разом _____ 100 кілограмів. 5. Ми не _____ однаково. 6. Скільки ви _____?

Блок II. Вивчаємо граматику.

Аналіз методичних праць з УМІ дозволив можливість зробити висновок, що досить часто автори підручників вводять вивчення граматичної категорії ступенів порівняння прикметників саме під час вивчення теми «Зовнішність людини» [3, с. 151–152], і це цілком зрозуміло, зважаючи кількість прикметників, які вивчають студенти у межах цієї теми. Саме тому вважаємо доцільним скористатися методичними рекомендаціями досвідчених колег-педагогів і пропонуємо комплекс вправ і завдань для вивчення простої форми ступенів порівняння прикметників. Правила утворення ступенів порівняння подаємо у вигляді схем і таблиць.

Вправа 1. Із переліку слів доберіть пари прикметників за ступенем порівняння. Наприклад: *високий* – *вищий*.

Високий, дорожчий, короткий, дешевший, дорогий, коротший, вузький, більший, дешевий, менший, гарний, вищий, великий, гарніший, малий, вужчий.

Вправа 2. Утворіть вищий ступінь порівняння прикметників: широкий – *ширший*; легкий – _____; низький – _____; довгий – _____; худий – _____; товстий – _____; стрункий – _____; старий – _____.

Вправа 3. Утворіть вищий ступінь порівняння прикметників, додавши форми жіночого та середнього роду. Наприклад: широкий – *ширший, ширша, ширше*.

Легкий, низький, довгий, худий, товстий, стрункий, старий.

Вправа 4. Заповніть пропуски у реченнях прикметниками вищого ступеня порівняння.

1. Андрій *вищий* (високий), ніж Максим. 2. У Оленки волосся _____ (темний), ніж в Оксани. 3. Борщ _____ (смачний), ніж суп. 4. Цей чоловік _____ (молодий) від мого дідуся. 5. Зелене яблуко _____ (кисле), ніж

жовте. 6. Моя мама _____ (худа), ніж її сестра.
7. Я _____ (низька) від подруги.

Вправа 5. Доберіть пари прикметників із вищим і найвищим ступенями порівняння. Наприклад: *високий – вищий – найвищий*.

Низький, червоніший, старший, вузький, нижчий, найдовший, найнижчий, довгий, найчервоніший, довший, найвужчий, червоний, найстарший, товстіший, вужчий, старий, найтовстіший, товстий.

Вправа 6. Утворіть найвищий ступінь порівняння прикметників, додавши форми жіночого та середнього роду. Наприклад: гарний – найгарніший, найгарніша, найгарніше.

Молодий, великий, широкий, худий, короткий, малий.

Вправа 7. Заповніть пропуски у реченнях, утворивши вищий або найвищий ступінь порівняння прикметників.

1. Це найвищий (високий) хлопець у команді.
2. Оленка має _____ (довга) волосся у класі.
3. Це _____ (красивий) малюнок.
4. «Київський торт» – _____ (смачний) торт у світі!
5. Яблуко _____ (кисле), ніж груша.
6. Вулиця Спортивна _____ (вузький), ніж вулиця Зелена.
7. Кімната Джулії _____ (гарна), ніж кімната Алекса.

Вправа 8. Знайдіть 2 речення з помилками. Виправте їх.

1. Вона найкраща учениця у класі.
2. Звучить її найулюблена пісня.
3. Це найтовстіший чоловік у місті.
4. Вони найвідоміші музиканти в Україні.
5. У Джулії волосся кучеряве, ніж у її мами.

Вправа 9. (Вправа на повторення особливостей узгодження числівників з іменниками). **Запишіть у дві колонки словосполучення: 125 сантиметрів, 90 кілограмів, 56 сантиметрів, 300 грамів, 1 метр 40 сантиметрів, 42 кілограми 200 грамів, 51 кілограм, 2 метри 10 сантиметрів. Зверніть увагу на закінчення.**

Вага	Зріст

Блок III. Розвиток навичок слухання. У цьому блоці пропонуємо послухати невеликі тексти та виконати відповідні вправи.

Текст 1. А. Послухайте діалог.

– Джуліє, як справи у школі?

– Мамо, до нас прийшла нова учениця. Вона дуже гарна.

– Як її звати?

– Її звати Софія.

– Який вона має вигляд?

– Вона має довге біле волосся, великі сині очі.

– Її волосся пряме чи хвилясте?

– Ні, її волосся кучеряве. Воно мені дуже подобається.

– Яке її обличчя?

– Кругле.

Б. Так чи ні?

1. До школи прийшла нова учениця. – Так.
2. Нову дівчинку звати Катерина.
3. Нова учениця має коричневе волосся.
4. Джулії подобається волосся дівчини.
5. Дівчинка має великі сині очі.
7. Софія має квадратне обличчя.

В. Запишіть пропущені слова.

1. До нас прийшла нова учениця і вона _____.
2. Її звати _____.
3. Який вона має _____?
4. Вона має довге біле волосся, великі _____ очі.
5. Її волосся пряме чи _____?
6. Яке _____ обличчя?

Текст 2. А. Послухайте діалог.

– Джуліє, твій зріст – сто двадцять сантиметрів або один метр двадцять сантиметрів.

– Алексе, я висока?

– Так.

– А який твій зріст?

– Я вищий, ніж ти. Мій зріст один метр вісімдесят п'ять сантиметрів.

– А скільки ти важиш?

– Зараз подивимося. Я важу 65 кілограмів.

– Ого, так багато. Ти товстіший, ніж я. Моя вага 25 кілограмів.

– То ти дуже струнка!

Б. Розставте репліки за порядком.

(4) – А який твій зріст?

(...) – Зараз подивимося. Я важу 65 кілограмів.

(...) – Я вищий, ніж ти. Мій зріст один метр вісімдесят п'ять сантиметрів.

(...) – Джуліє, твій зріст – сто двадцять сантиметрів або один метр двадцять сантиметрів.

(...) – Ого, так багато. Ти товстіший, ніж я. Моя вага 25 кілограмів.

(...) – То ти дуже струнка!

(...) – Я висока?

(...) – Так.

(...) – А скільки ти важиш?

В. З'єднайте частини речень.

1. Джуліє, твій зріст – сто двадцять сантиметрів або	а) ніж я.
2. Я вищий,	б) 25 кілограмів.
3. Мій зріст один метр	в) один метр двадцять сантиметрів.
4. Ти товстіший,	г) струнка.
5. Моя вага	ґ) вісімдесят п'ять сантиметрів.
6. Ти дуже	д) ніж ти.

Блок IV. Розвиток навичок читання. У цьому блоці пропонуємо прочитати невеликі тексти та виконати до них відповідні вправи.

Завдання 1. А. Прочитайте текст.

Привіт! Мене звати Джулія. Мені 10 років. Я учениця. Це мої подруги. Їх звати Софія та Марія. Софія має довге кучеряве волосся. Її волосся білого кольору. Вона блондинка. Її обличчя кругле.

Очі сині. Вони невеликі. Вона дуже симпатична дівчина. А це Марія. Вона має коротке пряме волосся. Її волосся руде. Її обличчя овальне. Очі зелені. Вони малі. Вона дуже гарна дівчина.

Б. Заповніть таблицю.

	Софія	Марія
Волосся (колір)	біле	
Волосся (довжина)		
Очі (колір)		
Очі (розмір)		
Обличчя (форма)		

Завдання 2. А. Прочитайте текст.

У 1928 році Іван Фірцак (Іван Сила) став найсильнішою людиною у світі. Він народився в Україні у 1899 році та був наймолодшою дитиною у сім'ї. У 19 років хлопець поїхав до Праги. На чемпіонаті Іван підняв вагу 150 кілограмів і став одним із найвідоміших спортсменів. Він працював у цирку. Його вітали у половині країн світу. У США Іван Сила виконав найскладніший трюк: ліг на землю й автомобіль переїхав йому через горло. Він виступав перед королевою Великої Британії. Потім Іван Сила повернувся додому (за матеріалами: Закарпатець Іван Фірцак – він же «Іван Сила», найсильніший у світі. *Історична правда*. 14 грудня 2012).

Б. Правда чи ні?

1. Іван Сила був найсильнішою людиною у світі. – Так
2. Іван був найстаршою дитиною у сім'ї.
3. На чемпіонаті він підняв вагу 340 кілограмів.
4. Іван Фірцак працював у цирку.
5. Іван Сила виконав у США найскладніший трюк.
6. Іван не виступав перед королевою Великої Британії.
7. Іван Сила ніколи не повернувся до України.

Блок V. Розвиток навичок говоріння.

1. Складіть 5 запитань до теми «Зовнішній вигляд людини». Поставте їх колегам.
2. Опишіть себе або людей на фотографіях.
3. Перегляньте трейлер фільму «Іван Сила» (<https://www.youtube.com/watch?v=49E-PnWlsw0>). Які нові факти про Івана Силу ви дізналися?

Блок VI. Розвиток навичок письма.

1. Напишіть коротку розповідь про те, який вигляд має ваш друг або ваша подруга.
2. Опишіть себе або людей на фотографіях.

Висновки і перспективи. Представлена розробка заняття на тему «Зовнішність людини» є частиною лінгводидактичних матеріалів, розроблених для майбутнього підручника з української мови як іноземної для рівня А1–А2. Запропонований навчально-методичний матеріал покликаний допомогти викладачам з УМІ якісно і легко підготуватися до проведення занять. Розробка чітко структурована за видами мовленнєвої діяльності, що робить її зручною для планування занять. Ретельно укладений лексико-граматичний мінімум і виконання значної кількості вправ і завдань не

лише дасть змогу легко запам'ятати нову лексику та вивчити нові граматичні категорії, а й забезпечить формування необхідних мовленнєвих навичок для спілкування у типових для початкового рівня комунікативних ситуаціях. Отримані під час заняття компетенції сприятимуть успішній адаптації іншомовців в українському мовному середовищі. Представлену розробку викладачі української мови як іноземної можуть взяти за зразок для створення авторських конспектів, використати на заняттях з УМІ цілісно, скористатися нею частково чи поєднати з власними навчальними матеріалами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Барабаш-Ревак О. Практичний курс УМІ та формування навичок роботи з професійними текстами. *ТЕКА Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*. 2019. С. 225–234.
2. Бородін К., Туркевич О. 1000 й 1 слово. Лексичний мінімум з української мови (A1) : навчальний посібник. Slavic Language Education (Language-Lab), 2023. 58 с. URL: https://edoc.hu-berlin.de/bitstream/handle/18452/28897/SLE3-Turkevych_Borodin.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 20.02.2024).
3. Бурак М. «Яблуко»: підручник з української мови як іноземної (базовий рівень). Вид. 2-ге, випр. Львів : Видавництво УКУ, 2017. 268 с.
4. Від букви до спілкування. Українська мова для іноземців : рівень А1 / укл. Василенко Г. Л., Дмитрук Л. І., Тищенко Л. Т. та ін. Вінниця, 2019. 153 с.
5. Дудник О. М., Лисогора В. В. Зовнішність людини. Характер і темперамент: навч. посіб. Вінниця : ВНМУ ім. М. І. Пирогова, 2015. 37 с.
6. Литвин О. Українська мова як іноземна (робочий зошит для студентів). Івано-Франківськ : Фоліант, 2010. 135 с.
7. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком : підручник. Харків : Фоліо, 2017. 288 с.
8. Палінська О., Туркевич О. Крок-1 (рівень А1–А2). Українська мова як іноземна : книга для студента. 2-е вид., випр. і доповнене. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 100 с.
9. Стандартизовані вимоги: рівні володіння українською мовою як іноземною А1–С2. Зразки сертифікаційних завдань : посібник / Мазурик Д., Антонів О., Синчак О., Бойко Г. Київ : Фірма «ІНКОС», 2020. 186 с.
10. Українська мова як іноземна. Тексти для читання. Практикум для студентів підготовчого відділення / Карпенко С. Д., Рудакова Т. М., О. Д. Будугай та ін. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 256 с.
11. Швець Г. Теоретико-методичні засади навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей. Дис... докт. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2021. 689 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35535/1/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%93.%D0%94.%D0%A8%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%8C.pdf> (дата звернення: 21.02.2024).